

sålunda förfara och påkalla än den ena tjenstens besättande än den andra, icke blott vid universitetet utan äfven vid andra administrativa verk och vid alla möjliga befattningar, då komme landtdagen in på frihetstidens bana. Endast detta har jag velat säga, och jag går så långt i respekt för petitionärerne och för hvad som blifvit tillgjordt, att jag icke vill uttala mig mot petitionen.

35 YTTRANDE VID LANTDAGEN 18.V 1872

Protokoll fördrt hos högl. ridderskapet och adeln

10

Herr *Snellman*: Då utskottet föreslagit, att i öfrigt de ingifna petitionerna om dels nya läroverk, dels utvidgande af de gamla icke måtte föra till någon särskild åtgärd ifrån ständernas sida, utom hvad angår petitionen om finska skolan i Åbo, och jag också finner, att endast denna fråga inom det höglofliga ståndet diskuteras, så ber jag att få inskränka mig till densamma. Det torde icke kunna nekas, att en finsk skola är ett ömmande behof för den finska befolkningen i den trakt af landet, om hvilken är fråga. Skulle förhållandet icke mycket förändrat sig, sedan jag kände trakten kring Åbo och haft tillfälle att känna också en större del af Åbo län, så vidtager den finska befolkningen strax utanför Åbo stads tullar. Den sträcker sig längs åt kusten ända upp till Österbotten. Raumo är en finsk stad, Björneborg är en finsk stad, likaså och än mera landsorterna kring dessa städer. I Nystad torde förhållandet vara något annat, likaså längs åt södra kusten förekommer en och annan socken svensk, men ända intill kusten tränger äfven den finska befolkningen på särskilda punkter, och uppåt ifrån denna kust finnes icke annat än finska socknar hela Åbo län igenom. När någon tror sig kunna säga, att denna befolknings barn väl kunna undervisas i en svensk skola, så tror jag med all aktning för dem, som så tala, att de tala utan all erfarenhet om förhållandet. Jag har haft tillfälle att lära känna, huruvida detta är möjligt, med hvilka uppoffringar det är möjligt och hvilka frukter det bär för de olyckliga, som tvingas in i skolor med ett fremmande språk, jag har haft tillfälle att lära känna något härom både såsom lärjunge i skolan, såsom lärare vid universitetet och såsom skollärare. Jag skulle kunna anföra exempel, otroliga, uppå frukten af en sådan undervisning, om jag icke fruktade att upptaga höglofliga ståndets tid; men jag kan väl i korthet säga det, att jag funnit lärjungar, som genomgått högre elementarskolan och berömligt genomgått den i alla läroämnen, och som, då de lemnat skolan, icke förstått en rad i katekesen, än mindre någon rad i någon annan lärobok. Det har kunnat inträffa, att en lärjunge icke varit i stånd att till frågan: »hvad är Gud?» öfversätta svaret: »han är en ande, evig, allsmäktig» på modersmålet, emedan han aldrig förstått detta. Han skref väl latin, skref väl också passabelt svenska, men han visste icke hvad han läste. Det var allt en tanklös utanlexa, inhemtad genom outtröttlig flit. Jag ber också att få uttrycka min bedröfvelse deröfver, hvilket kanske vid ett annat tillfälle varit mera på sin plats, att de nådiga, glada löften, som den finska befolkningen i landet fått emottaga, synas på senaste tiden hafva blifvit vid uppfyllandet mer och mer inskränkta. Det borde väl dock erkännas vara berättigadt, detta sträfvande för den finska befolkningens höjande i bildning och för en finsk litteratur. Detta sträfvande kan kort karakteriseras med, att det är ett sträfvande från mörker till ljus, det är ett sträfvande, som visat

20

30

40

50

sin lifskraft derigenom, att det icke uppifrån understöds, utan tvärtom framgått under hårdt tvång. Det är icke mer än ett tiotal år sedan den författning togs tillbaka, som förbjöd tryckning af skrifter på finska språket, ett tvång, som saknar motstycke någonstades i verlden. Detta sträfvande har bevisat sin lifskraft också derigenom, att deråt frivilligt offrats gods och guld mera än för något annat ändamål här i landet, ännu mera dock af olönadt arbete och ansträngningar. Jag skulle derföre anse det vara äfven en hederssak för landet och för Åbo stad, att i denna den finska bildningens vagga icke sådan hårdhet emot den finska befolkningen skulle röjas, att man icke der skulle bereda densamma någon väg till ljuset. Man tänker ofta så: må finska folkskolor, kanske äfven finska borgareskolor finnas, eller finskan läras i en eller annan lärdomsskola – ehuru tyvärr vi hafva sett också sådana förslag som det, att modersmålet alls icke skall i skolorna läras, ingendera hvarken finskan eller svenskan. Men finska folket behöfver dock lärare. Det behöfves, må man säga det kort, en folkets litteratur. Desse lärare kunna icke fås, om de icke hafva tillfälle att vinna någon bildning. En folklitteratur kan i intet land existera, om icke der finnes en nationallitteratur för de bildade, både en vetenskaplig och en skönlitterär. Att vara författare för folket är ett af de svåraste författareskap; ja, jag kan säga, intet studium kan föra derhän, utan den, som skall skriva väl för folket, skall dertill vara särskildt begåfvad med anlag. Men likväl äro insigter hos den, som skrifer för folket, i första rummet nödvändiga. Öfverhufvud gälla dessa skäl för inrättandet af finska skolor. Min önskan är visserligen den, att det strängt må hållas derpå, att i dessa skolor läses äfven svenska på skolans högre stadier, emedan vårt lands förhållanden göra det alldeles nödvändigt. Fullkomligt erkänner jag derföre och delar den ärade petitionärens äsigt om behofvet af en finsk skola i Åbo. Likväl måste jag med smärta säga det: då befolkningen derstädes visat sig så liknöjd i detta ärende, då den svenska bildade befolkningen i Åbo visar så liten ömhet för sina finske bröder, så har man svårt att fästa sig vid hvad en enskild man petitionerat om. Ett folks bildning är icke gjord på ett eller två år, dess öde än mindre. Några års väntan kan icke hafva så mycket att betyda. Kanske att befolkningen i Åbo känner sina samveten rörda och vill göra sin pligt. En sådan skola kan då åstadkommas också utan att ständerna petitionera derom. Kanske också att det icke vore rätt att genom sådana petitioner som denna ingripa i skolans ordnande, då ständerna nyligen petitionerat om, att med hvarje större förändring måtte anstå, till dess Hans Majestät nådigst finner för godt att derom höra ständerna. På dessa skäl underlåter jag att understödja petitionen, men jag vågar ödmjukast hos detta höglofliga stånd föreslå, att, i händelse ståndet besluter sig för ett afslag, för ett nekande svar, ståndet likväl icke måtte göra det så, att deri skulle röjas en motvilja mot hvarje företag, som afser att höja den finska befolkningen i landet, att höja dess bildning, utan måtte motivera detta sitt afslag så, att ett ord af deltagande för sträfvandets framgång deri finnes, och stödjade det endast på andra skäl, kanske helst derpå, att en speciel petition om ändring i skolväsendet icke anses lämplig, då en petition utaf allmänare omfattning i häremot stridande syfte redan antagits.